

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата економічних наук,

доцента Богми Олени Сергіївни

на дисертаційну роботу

Анісімової Марії Вікторівни

на тему «Інноваційне відтворення основних засобів на підприємствах»,

представленої на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами

(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дисертації і її зв'язок з науковими

програмами, планами, темами

У дисертаційній роботі розглянуто актуальні питання, що стосуються інноваційного відтворення основних засобів машинобудівних підприємств за умов сучасної ринкової економіки. До цього часу існує певне коло питань, що потребують подальшого дослідження - стан підприємства, на яких зношеність основних засобів досягла критичного рівня, відсутність амортизаційних коштів тощо. Усе це вимагає спеціальних досліджень у сфері інноваційного відтворення основних засобів. Актуальність теми зумовлена необхідністю комплексного розгляду відтворювального процесу на підприємстві та моделювання його основних складових - інвестиційного та амортизаційного процесів, а також створення умов для подальшої експлуатації підприємств.

Виходячи з наведених міркувань можна зробити висновок, що дисертаційна робота Анісімової М. В., у якій обґрунтовуються теоретико-методичні підходи до інноваційного відтворення основних засобів на машинобудівних підприємств, є актуальною, має науково-методичне та прикладне значення. Дисертаційне дослідження тісно пов'язане з сучасними науковими проблемами, є частиною тих науково-дослідних розробок, які проводяться при відтворенні основних засобів на машинобудівних підприємствах.

Дисертаційна робота за тематичним спрямуванням відповідає науковим напрямкам кафедри економіки підприємства та інвестицій Національного університету «Львівська політехніка»: дисертація виконана в межах науково-дослідної роботи «Обґрунтування інноваційно-інвестиційних стратегій, програм і проектів розвитку господарських структур, галузей та регіонів» (номер держаної реєстрації 0113U005293). Зокрема, проведено моделювання відтворювального процесу підприємства та обґрунтування інноваційного процесу, визначення ефективності інноваційного розвитку підприємства (акт впровадження від 11 грудня 2014 р.).

Мета дослідження відповідає темі дисертаційної роботи і логічно розкривається переліком завдань, які сформульовані для виконання (с. 2 автореферату). Об'єкт і предмет дослідження визначені коректно до теми й вимог МОН України.

Найважливіші питання, які досліджувалися за наведеною темою, відображені у роботі, вони повністю відповідають її цілям й завданням щодо подальшого інноваційного відтворення основних засобів підприємств. Це дозволяє стверджувати, що мету дослідження досягнуто, а завдання розв'язані у повному обсязі.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи Анісімової М.В. базуються на вивченні та застосуванні здобувачем сучасних теорій управління та фундаментальних і прикладних досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених, нормативних актів України, законів і розпоряджень Уряду; матеріалів науково-практичних конференцій з проблем відтворення основних засобів; нормативно-технічної документації, щодо інноваційного відтворення основних засобів.

Обґрунтованість результатів роботи підтверджується адекватним використанням сучасних методів дослідження: структурно-логічний аналіз для формування логічної структури дослідження; причинно-наслідкових зв'язків та

узагальнення – під час уточнення сутності понять "інноваційне відтворення основних засобів" (розд. 1, п. 1.1), "амортизаційний процес з позицій довготривалого циклу праці" (розд. 1, п. 1.2); статистичного та порівняльного аналізу – для аналізування основних показників діяльності машинобудівних підприємств (розд. 2, п. 2.1); табличного, графічного і факторного аналізу – для дослідження методів моделювання амортизаційних відрахувань на підприємствах (розд. 2, п. 2.2, п. 2.3.); системного підходу, економіко-математичного моделювання і порівняння – для покращення інноваційного відтворення основних засобів на підприємстві (розд. 3, п. 3.1, 3.2, 3.3).

Поставивши за мету дослідження розроблення теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо інноваційного відтворення основних засобів на машинобудівних підприємствах автор вирішує такі основні завдання: розвинути та доповнити основні види й форми відтворення основних засобів і розкрити сутність інноваційного відтворення; удосконалити метод розрахунку показників відтворення основних засобів підприємства застосуванням елементів довготривалого циклу уречевленої праці; покращити методи економічного моделювання функцій інвестиційного циклу та амортизаційних відрахувань; доповнити сутність показника “розрахунковий амортизаційний період експлуатації підприємства” як базового для планування його відтворювального процесу; обґрунтувати доцільність і можливість впровадження нових форм колективної власності у вигляді “народних підприємств”; розробити метод економічного моделювання і розрахунку показників інноваційного відтворення основних засобів підприємства, який би забезпечив умови для інноваційного переходу до другого (продовженого) періоду його експлуатації у вигляді “народного підприємства”.

Обґрунтованість результатів роботи підтверджується також їх апробацією на Всеукраїнських та Міжнародних науково-практичних конференціях.

3. Наукова новизна результатів дослідження

Наукова новизна дисертації Анісімової М.В. полягає у розробленні теоретичних положень і прикладних рекомендацій щодо планування

відтворення основних засобів на машинобудівних підприємствах у довготерміновому періоді на засадах використання інноваційних підходів до моделювання функцій інвестиційного циклу та амортизаційних відрахувань.

Детальне ознайомлення зі змістом дисертації Анісімової М.В. та автореферату дисертаційної роботи дозволило визнати основні наукові положення, висновки, пропозиції та рекомендації, що сформовані здобувачем і характеризуються достатнім рівнем наукової новизни та відображають особистий внесок дисертанта.

До положень дисертації, які містять наукову новизну, належать:

вперше:

– розроблено метод економічного моделювання і розрахунку показників інноваційного відтворювального процесу підприємства, оснований на моделях інноваційного розвитку інвестиційного циклу і теоретично обґрунтованих методах обчислення амортизаційних відрахувань, що в кінцевому результаті створює умови для переходу його діяльності, після завершення першого розрахункового періоду експлуатації, до другого періоду у вигляді “народного підприємства”;

удосконалено:

– метод розрахунку показників відтворення основних засобів підприємства із застосуванням елементів довготривалого циклу уречевленої праці, який, на відмінну від інших, створює підстави для теоретичного обґрунтування методу розрахунку амортизаційних відрахувань і визначення його базових показників;

– методи економічного моделювання функцій інвестиційного циклу та амортизаційних відрахувань, які, на відміну від відомих, ґрунтуються на інерційному (на підприємствах з неперервним або масовим виробництвом) та безінерційному (з одиничним і серійним виробництвом) типами розвитку діяльності підприємства, що дає змогу враховувати ці особливості, щоб ліквідувати зони збиткової роботи і не допустити можливих втрат амортизаційних коштів;

набули подальшого розвитку:

– основні види й форми відтворення основних засобів, які відрізняються від інших виділенням таких нових видів відтворення: за обсягом – “звужене відтворення”, за якістю – “інвестиційне”, “інноваційне” та “консервація виробництва”, розкрито сутність інноваційного відтворення, а також запропоновано виокремлювати “критичну (граничну) форму відтворення”;

– визначення сутності розрахункового амортизаційного періоду експлуатації підприємства, який, на відміну від інших, стосується не окремих видів або груп основних засобів, а діяльності підприємства загалом, що створює умови для економічного моделювання діяльності всього підприємства і планування показників його відтворювального процесу;

– обґрунтування доцільності створення нових форм колективної власності у вигляді “народних підприємств”, які, враховуючи специфіку сучасних українських підприємств, утворюють умови для продовження їх періоду експлуатації, що в кінцевому результаті сприяє збереженню робочих місць і вирішенню багатьох соціальних проблем окремих регіонів.

Викладені та обґрунтовані в дисертації нові теоретичні й концептуальні твердження, ідеї, положення та практичні рекомендації отримані дисертантом вперше на основі оригінального авторського підходу до вирішення актуальної науково-практичної проблеми – інноваційного відтворення основних засобів на машинобудівних підприємствах.

4. Достовірність досліджень, повнота відображення висновків і пропозицій в опублікованих автором дисертації роботах

Наукові положення, висновки й рекомендації, що сформульовані в дисертації, є достовірними. Достовірність досягнута за допомогою опрацювання праць вчених-економістів, статистичних даних і підтверджено впровадженням наукових результатів на таких машинобудівних підприємствах: ПАТ «Конвеєр» (довідка № 99 від 19.05.2014 р.), ТОВ «Лемберг Індастріал Парк» (довідка № 14/11-03 від 14.11.2014), Регіональна Агломерація «Дрогобиччина» (довідка № 50 від 17.11.14).

Достовірність отриманих результатів визначається коректним застосуванням системного підходу та сучасних методів наукового дослідження, таких як: систематизації, метод аналізу, економіко-математичне моделювання, узагальнення, статистичного та порівняльного аналізу. Рекомендації автора матимуть місце у розвитку науки в сфері відтворення основних засобів.

Відмінною позитивною стороною кандидатської дисертації є те, що основні наукові результати формалізовані у вигляді формульних залежностей, що дозволяє надати підприємствам практичний розрахунковий інструментарій, перейти від якісних до кількісних оцінок.

За результатами дослідження здобувачем опубліковано 16 наукових праць (з них 4 одноосібних). У наукових фахових виданнях України опубліковано 7 статей (з них 2 у виданні, яке включене до міжнародних наукометричних баз даних), 1 стаття у виданні України, яке внесене до міжнародних наукометричних баз даних, 8 тез доповідей науково-практичних конференцій. Результати, які виносяться на захист, повністю представлені в наукових працях, що відповідають вимогам МОН України до написання наукових статей. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

5. Практичне значення результатів дослідження

До суттєвих здобутків автора слід віднести: виокремлення двох принципово різних видів відтворення основних засобів – поточного і критичного (граничного). Перший характеризується тим, що в процесі виробничої діяльності окремі види основних засобів після досягнення планово-розрахункового періоду їх експлуатації вибувають, і їх закінчення заміщують новими подібними (інвестиційне відтворення) або принципово новими (інноваційне відтворення). Критичне відтворення спостерігається на підприємствах, фактичний період діяльності яких наближається до розрахункового періоду його експлуатації (запропоновано відповідний метод розрахунку цього показника). Такий підхід дає змогу вчасно здійснювати

періодичну заміну основних засобів та приймати рішення про доцільність подальшого функціонування підприємства загалом. Упровадження цих методів дає можливість покращити планування відтворювального процесу на підприємстві, що позитивно вплине на його фінансовий стан і конкурентоспроможність на сучасному ринку.

Результати дисертаційної роботи впроваджені у виробничо-господарську діяльність низки вітчизняних машинобудівних підприємств, зокрема: ПАТ «Конвеєр» (довідка № 99 від 19.05.2014 р.), ТОВ «Лемберг Індастріал Парк» (довідка № 14/11-03 від 14.11.2014), Регіональна Агломерація «Дрогобиччина» (довідка № 50 від 17.11.14).

Теоретико-прикладні положення та результати дисертаційної роботи застосовуються у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» під час викладання дисциплін «Економіка підприємства» (для студентів напрямів 6.030508 "Фінанси і кредит", 6.030507 "Маркетинг", 6.030503 "Міжнародна економіка", 6.030509 "Облік і аудит") та дисципліни "Економіка будівництва" (для студентів напрямів 6.060101 "Будівництво") (довідка № 67-01-374 від 18.03.2015 р.)

6. Дискусійні положення до дисертації

До недоліків та зауважень дискусійного характеру слід віднести:

1. В розділі 1 приділяється дещо зайва увага до таких напрямів економічного дослідження як “енергетизм”, “фізична економіка”, трудовій теорії вартості тощо (с. 26-29).
2. Автор у дисертаційній роботі сутність “кінцевого циклу праці” пояснює на абстрактно-теоретичному рівні, що ускладнює встановити зв’язок між цим циклом і відтворювальним процесом (с.34-39).
3. У другому розділі у пункті 1.1 слід було б більше уваги приділити поясненню сутності показника “критичний рівень коефіцієнта зношеності” і його числового значення 55% (с. 55).

4. У таблицях 2.1 – 2.3 варто було б аналізувати показники діяльності підприємств за 2014 - 2015 ріки (с.51-56).
5. Графік зміни залишкової вартості підприємства (рис. 2.14, с. 89) побудовано як абстрактно-теоретичний, а було би доцільно його порівняти з реальним графіком, який спостерігається на підприємстві.
6. В розділі 3.2 обґрунтовується, що в періоди збиткової роботи на підприємстві втрачаються кошти амортизаційних відрахувань, тобто вони нараховуються, але реально на підприємство не надходять. Для обґрунтування цього положення побудовано графік (рис. 3.10, с. 147), який теоретично обґрунтовує суму цих втрат (майже 25% від вартості основних засобів). Проте було б цікаво дослідити суму цих втрат, яка спостерігається на реальному підприємстві.

Загалом, зазначені дискусійні положення та зауваження не впливають на позитивну оцінку опонованої дисертаційної роботи.

7. Відповідність роботи вимогам МОН України

Дисертація виконана українською мовою, оформлена у повній відповідності з нормами і правилами МОН України, є завершеною науково-дослідною роботою, виконана на достатньо високому науково-теоретичному рівні.

Автореферат за структурою і технічним оформленням відповідає визначеним МОН України стандартам. Зміст автореферату відповідає змісту дисертаційної роботи.

8. Загальний висновок

Дисертація Анісімової М.В. «Інноваційне відтворення основних засобів на підприємствах» виконана на достатньо високому науково-теоретичному рівні, а отримані в процесі дослідження наукові результати характеризуються новизною та мають практичну цінність. Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою, за своїм змістом і якістю відповідає вимогам МОН

України до дисертацій, а саме п. 9, 11, 12 «Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 та інших нормативних актів МОН України, які висуваються до дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Це дає можливість зробити висновок про те, що Анісімова Марія Вікторівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент
кандидат економічних наук, доцент
кафедри фінансів та кредиту
Запорізького національного
університету

О.С. Богма

Вчений секретар

Сл. Експ. В. П.